

15. oktober 2014

Til Stortinget

**STATSBUDSJETTET 2015:
NATURVERNFORBUNDETS ENDRINGSFORSLAG**

I dette brevet presenterer vi Naturvernforbundets forslag til endringer i statsbudsjettet, sett i forhold til regjeringens forslag. Endringene kan oppsummeres i beløp slik og er nærmere omtalt departementsvis på de etterfølgende sidene:

Økte inntekter (mill. kroner)¹

Veibruksavgift på drivstoff	3 800
Avgift på elektrisk kraft	5 000
Grunnavgift på mineralolje mv.	1 500
CO ₂ -avgifter	2 400
Miljødifferensiert seteavgift på flytrafikk	3 000
Engangsavgift snøscootere og motorsykler	90
Vektårsavgift for tyngre kjøretøy	200
Avgiftsfri innførsel av varer	150
Taxfree-ordningen	4 000
Sum økte inntekter	20 140

Reduserte utgifter (mill. kroner)

Riksveiinvesteringer (eksklusiv gang- og sykkelveier)	1 405
Skogplanting	3
Seismiske undersøkelser	79
SDØE	8 000
Skogsveier	10
Sum reduserte utgifter	9 497

Økte utgifter (mill. kroner)

Riksveiinvesteringer: Gang- og sykkelveier	225
Bymiljøavtaler (og ev. belønningsordningen)	430
Vedlikehold jernbane	943
Bonusordning for langdistansetog	10
Bratsbergbanen	20
Støtte til frivillige organisasjoner	9
Den naturlige skolesekken	1
Miljøvennlig forbruk	20
Lokalt miljøvernarbeid	5
Miljøovervåking og miljødata	100
Skogvern	879
Prioriterte arter og utvalgte naturtyper	30
Vannforskriftsarbeid	63
Verneplaner og nasjonalparker	40
Enova	500
Bærekraftig byutvikling	30
Offentlig innkjøp og miljø	10
Støtte til opplysningsarbeid (UD)	31
Sum økte utgifter	3 346

¹ Provenyet for avgiftsendringer gjelder bokført for 2015 og er et omtrentlig anslag, sett i forhold til regjeringens budsjettforslag. For flere av miljøavgiftene vil det anslåtte provenyet ikke ha en varig effekt, da økte avgifter vil redusere omfanget av miljøskadelig aktivitet. På kort sikt gjelder dette særlig for avgiftene på fyringsolje (grunnavgift og CO₂-avgift).

Finansdepartementet

Miljøavgiftene

Naturvernforbundet ser ingen spor av et grønt skattesifte i det framlagte budsjettforslaget. Miljøavgiftene, som er av våre viktigste virkemidler for å få ned forurensningen, økes ikke, de bare prisjusteres. Vi ser ingen grunn til å vente på innstillingen fra Grønn skattekommisjon før vi gjør det dyrere å forurense. Vi er helt enige med statsminister Erna Solberg, som til Dagbladet 23. september i år uttalte:² «Pris på karbon virker. Prisene motiverer både enkeltpersoner, bedrifter, myndigheter og land til å omstille seg til lavutslippssamfunnet.» Da forventer vi at regjeringen følger opp, slik at forurenser faktisk betaler.

Regjeringen legger opp til at det skal bli billigere å kjøre bil, og dermed billigere å forurense, neste år. Dette gjør den gjennom at veibruksavgiften ikke prisjusteres, noe som betyr at den i realiteten går ned. Fra før av er veibruks- og CO₂-avgiftene på diesel langt lavere enn på bensin, noe som er ulogisk av hensyn til både klima og lokal luftforurensing, og av hensyn til at tungtransporten på vei ikke på langt nær betaler for sine eksterne, marginale kostnader. Dette sammen med forslaget om lavere vektårsavgift for lastebiler styrker lastebiltransportens rammebetingelser ytterligere, utover de endringene i konkurranseforholdet mellom vei og bane som oppstår gjennom veiutbygging og innføring av modulvogntog på veinettet.

Det er også svært uheldig at regjeringen bare prisjusterer de øvrige miljøavgifter som elavgiften, grunnavgift på mineralolje og CO₂-avgiftene. Disse avgiftene bør økes vesentlig, for å innfri ambisjonen om å styrke klimaforliket gjennom å stimulere til omlegging vekk fra fossil energibruk og over til klimavennlige og energieffektive løsninger. Dette krever også økte avgifter på flytrafikken, også trafikken til/fra utlandet, som i dag ikke er ilagt CO₂-avgift.

Naturvernforbundets forslag:

- Veibruksavgift på drivstoff (kap. 5538 post 70 og 71) prisjusteres, i tillegg til at veibruksavgiften på diesel økes til bensinnivå målt etter energiinnhold (med ytterligere 1,55 kr/liter, til sammen 5,45 kr/liter), som i sum gir et bokført proveny på om lag 3,8 mrd. kroner i 2015.
- Avgiften på elektrisk kraft (kap. 5541, post 70) dobles i forhold til regjeringens forslag, til 25,30 øre/kWh i 2015. (Generell sats i Sverige i 2014 er på I Sverige er avgiften på ca. 26,40 øre/kWh (NOK).) Dette vil gi et bokført proveny på om lag 5 mrd. kroner i 2015.
- Grunnavgiften på mineralolje mv. (kap. 5542 post 70) justeres i tråd med endringene i elavgiften og må derfor også dobles i forhold til regjeringens forslag, til 3,18 kr/liter. Dette vil gi et bokført proveny på om lag 1,5 mrd. kroner i 2015, som påvirkes sterkt av hvordan arbeidet med utfasing av oljefyring går.
- CO₂-avgiftene (kap. 5508 post 70 og kap. 5543 post 70) bør innen 2020 være økt til 1000 kr/tonn (generell sats). I 2015 bør alle CO₂-avgifter (generell sats) økes til 500 kroner/tonn, som vil gi et bokført proveny på om lag 2,3 mrd. kroner i 2015.
- Det innføres en miljødifferensiert seteavgift på all flytrafikk til/fra norske lufthavner, på minst 100 kroner per passasjer i gjennomsnitt i 2015. Dette vil gi et bokført proveny på vel 3 mrd. kroner i 2015.

2

http://www.dagbladet.no/2014/09/23/nyheter/innenriks/politikk/samfunn/erna_solberg/35410731/

Kjøretøyavgifter

Som nevnt vil lavere vektårsavgift for lastebiler styrke veitransportens konkurransekraft overfor jernbanen ytterligere. Lavere engangsavgift for snøscootere vil kunne øke bruken av snøscooter og dermed forsterke denne aktivitetens belastning på natur og friluftsliv.

Naturvernforbundets forslag:

- Engangsavgiften for snøscootere og motorsykler (kap. 5536, post 71) opprettholdes på dagens nivå (reelt), noe som vil gi et proveny på om lag 90 mill. kroner i 2015.
- Vektårsavgiften for tyngre kjøretøy (kap. 5536, post 72) opprettholdes på dagens nivå (reelt), noe som vil gi et proveny på om lag 200 mill. kroner i 2015.

Økt avgiftsfri grense for privat innførsel av varer

Regjeringen foreslår å øke grensa for slike toll- og avgiftsfrie forsendelser til mottaker i Norge fra 200 til 500 kroner. Vi kan ikke se at miljø- og klimakonsekvensene av forslaget er synliggjort, og det har heller ikke vært ute på høring.

Naturvernforbundets forslag:

- Så lenge miljø- og klimakonsekvensene av forslaget ikke er kjent, legges forslaget på is. Dersom forslaget ikke gjennomføres i løpet av kommende år, vil det gi et bokført proveny på 150 mill. kroner i 2015.

Avskaff taxfree-ordningen

Den norske taxfree-ordningen er subsidiering av folks flyreiser. Naturvernforbundet har lenge ment at ordningen bør avskaffes. Vi ser ingen grunn til at den mest miljøskadelige transportformen fortsatt skal subsidieres på denne måten.

Naturvernforbundets forslag:

- Taxfree-ordningen avskaffes, noe som kan gi et proveny på i størrelsesorden 4 mrd. kroner.

Avskrivningsregler for vindkraft og heving av innslagspunkt for grunnrenteskatt til småkraftverk

Naturvernforbundet er sterkt kritiske til endring av avskrivningsreglene for vindkraft og til heving av innslagspunktet for grunnrenteskatt for småkraftverk. Subsidiene til vind- og vannkraftutbygging er allerede svært høye, og vi ser ingen grunn til å øke disse ytterligere, tvert imot. Vi frykter endringene vil føre til nytt stort press på viktige naturområder, og det står mange konfliktfylte saker i køen som vi frykter kan bli bygd ut med disse endringene. Derfor bør endringen av avskrivningsreglene skrinlegges og innslagspunktet for grunnrenteskatt for småkraftverk beholdes på dagens nivå. Siden regjeringen ikke har lagt fram noe detaljert forslag, kan vi ikke si noe om provenyet.

Naturvernforbundets forslag:

- Avskrivningsreglene for vindkraft endres ikke.
- Innslagspunktet for grunnrenteskatt for småkraftverk heves ikke.

Samferdselsdepartementet

Statens vegvesen, riksveiinvesteringer (kap. 1320, post 29–37)

Store vegutbygginger igangsettes, som innebærer at satsingene på jernbane undergraves, og at biltrafikken øker. Dette rimer dårlig med målet i klimaforliket om at veksten i persontransporten i byområdene skal tas med kollektivtransport, sykkel og gange. I tillegg skaper motorveitbyggingene store naturinngrep og nedbygging av matjord. Det er videre påfallende at bevilgningene til gangveier og sykkelveier ligger langt under hva som var forutsatt i Nasjonal transportplan (NTP).

Naturvernforbundets forslag:

- Veksten i bevilgninger til riksveiiinvesteringer (kap. 1320, post 29–37 utenom bompenger) sløyfes, noe som betyr at bevilgningene reduseres med 1 180 mrd. kroner i forhold til regjeringens forslag. Spesielt viktig blir det å hindre videre detaljplanlegging eller oppstart av nye motorveiprosjekt parallelt IC-strekningene og i storbyområdene, som E 18 Oslo–Asker, E 6 Kolomoen–Biri, E 16 Skaret–Hønefoss, E 134 Damåsen–Saggrenda og rv. 80 Hunstadmoen–Thallekrysset (inn i Bodø by), samt fjordkryssinger på E 39.
- Byggingen av nye gangveier og sykkelveier må minst ligge på nivå med det som er vedtatt i NTP. Derfor må minst 611 mill. kroner av veimidlene settes av til gangveier og sykkelveier, noe som er 225 mill. kroner mer enn regjeringens forslag.

Belønningsordningen for bedre kollektivtransport mv. i byområdene (kap. 1330, post 61)

Det er forståelig at det på 2014-budsjettet ikke var satt av penger til bymiljøavtalene, da det tar tid å utarbeide gode og ambisiøse avtaler. Men vi finner det oppsiktsvekkende at det i budsjettforslaget for 2015 ikke ligger inne mer en 70 mill. kroner til bymiljøavtaler, pluss 25 mill. kroner til Fornebu-banen. I Nasjonal transportplan 2014–2023 er det satt av vel 3,2 mrd. kroner til bymiljøavtaler i løpet av første fireårsperiode. Da er det på tide å komme i gang i 2015 og sørge for skikkelig opptrapping de to etterfølgende år.

Naturvernforbundets forslag:

- Regjeringen må ha som ambisjon å undertegne de første ambisiøse bymiljøavtalene i løpet av 2015. Stortinget bør derfor sette av minst 500 mill. kroner til dette i 2015, noe som er 430 mill. kroner mer enn regjeringens forslag. Om ikke tilstrekkelig med gode bymiljøavtaler blir klare, kan overskytende beløp brukes til å forsterke belønningsordningen.

Jernbaneverket, drift og vedlikehold (kap. 1350, post 23)

Jernbanen sliter med dårlig driftsstabilitet og punktlighet, dels som følge av manglende vedlikehold over flere år. Budsjettforslaget mangler 340 mill. kroner til drift og vedlikehold, for å komme opp på det gjennomsnittlige årlige nivået som er forutsatt i første fireårsperiode i NTP. Sett i forhold til transportetatens faglige anbefalinger fra 2012 må de gjennomsnittlig årlige bevilgningene til vedlikehold og fornying (eksklusiv signalanlegg/ERTMS) i perioden 2014–2017 være 943 mill. kroner høyere enn hva regjeringen har foreslått for 2015.

Naturvernforbundets forslag:

- Vedlikeholds- og fornyingsinnsatsen økes til faglig anbefalt nivå, dvs. til 4257 mill. kroner, noe som er 943 mill. kroner mer enn regjeringens forslag.

Kjøp av persontransport med tog (kap. 1351, post 70)

Det er gledelig at regjeringen satser på et bedre togtilbud på Østlandet og på Jærbanen. Flere togavganger på Sørlandsbanen er også et godt bidrag til å gi folk bedre reisealternativer til bil og fly. Likevel trengs det insentiver for at NSB skal utvikle togtilbudet slik at det blir flere togpassasjerer, også på langdistansestrekningene. Det er også svært uheldig at togtilbudet på Bratsbergbanen mellom Notodden og Porsgrunn foreslås innstilt.

Naturvernforbundets forslag:

- Det innføres en ny bonusordning for langdistansetog (også for kommersielle tog som ikke mottar tilskudd), som premierer togoperatørene for å oppnå trafikkvekst, f.eks. på 10 mill. kroner i 2015.
- Det sikres tilstrekkelige midler (i størrelsesorden 20 mill. kroner) til fortsatt drift av persontogtilbudet på Bratsbergbanen.

Klima- og miljødepartementet

Skogplanting som klimatiltak (kap. 1400, post 21)

Regjeringen foreslår å bruke 3 mill. kroner på planting av skog på nye areal som klimatiltak. Vi er skeptiske til dette tiltaket fordi klimaeffekten er tvilsom. I tillegg har utplanting av skog på nye arealer ofte store konsekvenser på stedegent naturmangfold. Vi er derimot for føringene som legges i budsjettet om at en kun skal bruke norske trær ved planting.

Naturvernforbundets forslag:

- Den foreslåtte bevilgningen til skogplanting på 3 mill. kroner strykes.

Den naturlige skolesekken (kap. 1400, post 62)

Den naturlige skolesekken er viktig for å skape økt forståelse for naturens betydning og økt glede blant barn og unge over naturen. Regjeringen foreslår å redusere denne posten med om lag en tredel, fra 3,5 til 2,5 mill. kroner. Dette innebærer at utviklingsmidlene som de enkelte skolene kan søke på, nå blir kraftig redusert. Dette vil få direkte innvirkning på skolenes mulighet til å lage gode undervisningsopplegg om natur og bærekraftig utvikling i sine nærmiljø.

Naturvernforbundets forslag:

- Midlene til den naturlige skolesekken videreføres på samme nivå som i 2014 (3,5 mill. kroner), noe som er 1,0 mill. kroner mer enn regjeringens forslag.

Frivillige organisasjoner (kap. 1400, post 70)

Regjeringen foreslår å redusere bevilgningene til frivillige miljøorganisasjoner og allmenntilgode miljøstiftelser med 3,3 mill. kroner i forhold til årets nivå. Dette vil gå ut over den frivillige innsatsen for å ta vare på natur og miljø. Arbeidsoppgavene til de frivillige miljøorganisasjonene har økt kraftig, i takt med økt utbygging av kraftverk, kraftlinjer, veier osv. De frivillige organisasjonene er svært viktige i arbeidet med å få folk ut i naturen og til å bli glade i den. Derfor bør denne posten økes, ikke reduseres.

Naturvernforbundets forslag:

- Midlene til frivillige organisasjoner og allmenntilgode stiftelser økes til 64,0 mill. kroner, noe som er 9,3 mill. kroner mer enn regjeringens forslag.

Miljøvennlig forbruk (kap. 1400, post 76)

I dag faller miljøvennlig forbruk mellom mange stoler. Dersom samfunnet skal nå sine mål om å bli et lavutslippssamfunn, må forbruker få bedre informasjon og veiledning. Klima- og miljødepartementet har hatt en aktiv rolle i dette arbeidet og støttet relevante prosjekter. Det trengs fortsatt midler til dette arbeidet.

Naturvernforbundets forslag:

- Det bevilges fortsatt penger til arbeidet med miljøvennlig forbruk, og det bevilges 20 mill. kroner til dette i 2015 til informasjons- og kampanjearbeid.

Lokalt miljøvern (kap. 1400, post 81)

Regjeringen foreslår at denne posten (sammen med Framtidens byer og universell utforming) flyttes til Kommunal- og moderniseringsdepartementet (KMD). På KMDs budsjett finner vi ingen post for lokalt miljøvern, og departementet bekrefter at aktiviteter til lokalt miljøvernarbeid ikke lenger støttes, noe vi anser som svært uheldig. For mange kommuner har samarbeid med lokale foreninger vært med på å styrke deres lokale miljø- og klimaarbeid. Alle norske kommuner skal ha en klimaplan, og denne tilskuddsposten har vært med på å styrke aktivitetene og gjennomføringen av disse planene.

Naturvernforbundets forslag:

- Det bevilges fortsatt penger til arbeidet med lokalt miljøvernarbeid, og det bevilges 5 mill. kroner til dette i 2015.

Miljøovervåking og miljødata (kap. 1410, post 21)

Sett i lyset av at kun 25 prosent av viktige naturtyper i Norge er kartfestet, og det stadig økende utbyggingspresset, er det viktig å få på plass kunnskap om naturen for å sikre en kunnskapsbasert forvaltning av landets arealer. Dette vil bidra til mer effektiv og konfliktfri arealplanlegging og et miljøforsvarlig beslutningsgrunnlag. Uten kunnskap om hvor de viktigste naturverdiene befinner seg, kan vi ikke stanse tapet av naturmangfoldet innen 2020. Naturvernforbundet ber om et kunnskapsløft for naturen. Det er behov for å sette av 700 mill. kroner fram til 2020 for å få i gang en kartlegging av naturmangfoldet i hele landet.

Naturvernforbundets forslag:

- Bevilgningene til posten økes til 266 mill. kroner, noe som betyr 100 mill. kroner mer til kartlegging av naturmangfoldet enn regjeringens forslag.

Verneplaner og nasjonalparker (kap. 1420, post 32 og 34)

Til tross for at vi nesten er i mål med nasjonalparkplanen, er det fortsatt behov for å opprette nye verneområder. Inngrep i naturen er den største trusselen mot de trua artene og vern er et effektivt og viktig virkemiddel for å få tatt vare på disse artenes leveområder. Det er også forslag om nye nasjonalparker rundt Preikestolen i Rogaland, Østmarka i Oslo og Akershus, Lofotodden, Raet og Jomfruland.

Stortinget bør be regjeringen om å legge fram en oversikt over hvilken natur som ikke er gitt et tilstrekkelig vern i nasjonalparkene, og fremme forslag til hvilke nasjonalparker utover de hvor arbeidet er igangsatt, som bør opprettes. Denne oversikten bør komme i handlingsplanen for naturmangfold, som skal legges fram neste år. I tillegg bør man be regjeringen arbeide for å opprette nasjonalpark i Østmarka, på Lofotodden, rundt Preikestolen i Rogaland og for at Sørlandet skal få sine første nasjonalparker på Raet og Jomfruland.

Naturvernforbundets forslag:

- Det bevilges 40 mill. kroner til nytt vern, noe som er 40 mill. kroner mer enn regjeringens forslag.

Skogvern (kap. 1420, post 35)

Regjeringen foreslår å redusere bevilgningene til skogvern fra 331 mill. kroner til 121 mill. kroner. De rødgrønne lovte i statsbudsjettet i fjor å øke bevilgningene med 100 mill. kroner årlig, og Høyre lovte før valget lovt at partiet skulle gjøre mer for skogvernet enn de rødgrønne. Dermed skulle årets bevilgning vært på om lag 420 mill. kroner (når vi tar hensyn til nettoføring av merverdiavgift). Da hadde bevilgningen ligget på samme nivå som et rødgrønt forslag i år. Behovet for skogvern er stort. Det er i dag vernet bare 2,7 prosent av den produktive skogen, mens forskerne mener vi trenger å verne minst 10 prosent.

Naturvernforbundets forslag:

- Midlene til skogvern økes til 1000 mill. kroner, noe som er med 879 mill. kroner mer enn regjeringens forslag.

Prioriterte arter og utvalgte naturtyper (kap. 1420, post 21 og 82)

Norge har et mål om å stanse tapet av planter og dyr innen 2020. Utvelgelse av prioriterte arter og utvalgte naturtyper er svært viktig for å oppnå dette. Da er det svært alvorlig at innsatsen for å sikre truede arter og naturtyper reduseres. Regjeringen foreslår å spare inn 12,7 og 7,5 mill. kroner på hhv. post 21 og post 82. Post 21 er en av

Miljødirektoratets driftsposter hvor arbeidet med å fremme nye prioriterte arter og utvalgte naturtyper ligger. I post 82 ligger midlene til handlingsplaner og oppfølging av allerede vedtatte prioriterte arter og naturtyper.

I dag har vi fått 8 prioriterte arter og 5 utvalgte naturtyper. Under behandlingen av statsbudsjettet for 2014 samlet energi- og miljøkomiteen seg om følgende merknad:

«Komiteen vil understreke at ca. 2000 arter i Norge er truet, og at mange arter trenger en aktiv redningsaksjon for å overleve i norsk natur. Blant disse finnes arter som fjellrev, hubro, snøugle og elvemusling. Per i dag er bare fem naturtyper og åtte arter vedtatt prioritert av Kongen i statsråd. Komiteen forutsetter at arbeidet for å sikre disse artenes overlevelse videreføres, og viser til at dette er aktuelle kandidater til å bli prioriterte arter etter naturmangfoldloven.»

Budsjettkuttet er derfor i direkte strid med det en enstemmig komité samlet seg om i fjor.

Naturvernforbundets forslag:

- For å få fortgang i arbeidet med prioriterte arter og utvalgte naturtyper og sikre nok midler til tiltak for å ivareta allerede prioriterte arter og utvalgte naturtyper må post 21 og 82 i sum økes til 188,5 mill. kroner, noe som er 30,0 mill. kroner mer enn regjeringens forslag.

Vannforskriftsarbeid (kap. 1420, post 22,3 og 70,3, kap. 525 post 01 mv.)

Budsjettforslaget innebærer nok en gang betydelig underfinansiering av vannforvaltningsarbeidet. Bevilgningen er på til sammen 87 mill. kroner. Årets statsbudsjett fører til et akkumulert økonomisk etterslep på nærmere 300 mill. kroner når vi sammenlikner med det som var forutsatt gjennom Stortingets behandling av innlemmelsen av EUs vanndirektiv, der behovet til helhetlig vannforvaltning var anslått til en årlig bevilgning på 135 mill. kroner. For at Norge skal kunne nå sine internasjonale forpliktelser og sikre miljømålene for våre vannressurser, må bevilgningene økes.

Naturvernforbundets forslag:

- Bevilgningene til vannforskriftsarbeidet økes til 150 mill. kroner, noe som er 63 mill. kroner mer enn regjeringens forslag.

Landbruks- og matdepartementet

Tilskudd til verdiskapingstiltak i skogbruket: skogsveier (kap. 1149, post 71)

Denne posten er foreslått økt med 8,6 mill. kroner, der hoveddelen er tenkt brukt til satsing på skogsveier i bratt og vanskelig tilgjengelig terreng. Dette vil medføre hogst av skog som ellers er utilgjengelig og derfor har fått stå og bli gammel og verneverdig med rikt liv av truede arter. Norge har forpliktet seg gjennom konvensjonen om biologisk mangfold å fase ut eller fjerne subsidier som er skadelige for naturmangfoldet, seinest innen 2020. For at vi skal greie å stanse tapet av naturmangfold, må denne budsjettposten fjernes på sikt.

Naturvernforbundets forslag:

- De miljøskadelige subsidiene fases ut. Som et minimum og som et første skritt må de økte bevilgningene til skogsveier reverseres, noe som betyr minst 10 mill. kroner lavere bevilgninger enn foreslått av regjeringen.

Olje- og energidepartementet

Seismiske undersøkelser (kap. 1810, post 21)

Regjeringen foreslår 78,5 mill. kroner til kartlegging, seismikkundersøkelser og andre geologiske datainnsamlinger i regi av Oljedirektoratet i 2015, noe som netto er 3,5 mill. kroner mer enn i 2014.

Vi har allerede funnet mer olje og gass enn klimaet tåler at vi brenner. Da er det galskap å bruke mer penger på å lete etter mer, særlig i sårbare havområder i nord. Seismikk er en trussel mot livet i havet, det skader og skremmer fisk, sel og hval.

Naturvernforbundets forslag:

- Bevilgningene til seismiske undersøkelser på 78,5 mill. kroner kuttes helt.

Overføring til fondet for klima, fornybar energi og energiomlegging: kapitalinnskudd (kap. 1825, post 95)

Regjeringen vil overføre 9,25 mrd. kroner til fondet. Dette beløpet er tidligere varslet og derfor ingen nyhet. Det er kun avkastningen fra fondet som går til Enova. Overføringen vil øke den framtidige avkastningen, men midlene til Enova i 2015 vil ikke være tilstrekkelig for alle oppgavene, når Enova nå også får økt ansvar for energieffektivisering og overtar oppgavene fra Transnova.

Som følge av innskuddet i 2014 øker avkastningen fra fondet, inkludert renter fra foregående år, med 206 mill. kroner i 2015. Transnova fikk 89,6 mill. kroner i 2014. I stedet for skattefradrag for ENØK får Enova nå en forventet ekstrakostnad på 150 mill. kroner til energieffektivisering. Dersom det skal brukes samme beløp i 2015 på oppgavene til Transnova, noe som er defensivt, betyr det altså at nye oppgaver for Enova vil koste ca. 240 mill. kroner mer, mens det bare stilles 206 mill. kroner ekstra til rådighet. Dermed vil det være andre oppgaver Enova har i dag, som blir svekket. Bevilgningene til Enova må derfor økes i tråd med nye oppgaver, gjennom direkte bevilgninger til selskapet.

Naturvernforbundets forslag:

- Bevilgningene til ENOVA økes gjennom direkte bevilgninger på 500 mill. kroner, utover det regjeringen legger opp til med overføringen til fondet for klima, fornybar energi og energiomlegging. Enovas økte midler må prioriteres til arbeidet med energieffektivisering (se under).

Enøk-skattefradrag og Enova

Regjeringen har lovt å innføre et skattefradrag for ENØK-investeringer i husholdningene i statsbudsjettet. Denne ordningen kommer derimot ikke, og det er et brudd med samarbeidsavtalen og anmodningsvedtaket fra Stortinget (nr. 269 av 12. desember 2013).

Regjeringen legger i stedet opp til en endring av Enova-støtten. Enova skal innføre en rettighetsbasert støtteordning fra 1. januar med støtte til nye tiltak i boliger. Rettighetsbasert betyr at det ikke trengs forhåndsgodkjenning og at alle som gjennomfører definerte tiltak har en rett på støtte i etterkant, og at denne utbetales på en enkel måte.

Det er bra med en utvidet og enklere ordning gjennom Enova, men vi er redd at denne ikke vil være i nærheten av det som trengs for et skikkelig løft på energieffektivisering, dersom det ikke legges inn klare føringer i budsjettet for Enovas oppdrag.

Regjeringen argumenterer i proposisjonen (Prop. 1 LS Skatter, avgifter og toll 2015) for hvorfor den ikke har fremmet en skattefradragsordning. Regjeringens argumenter holder ikke mål og bærer preg av manglende vilje til å følge opp egne lovnader.

Naturvernforbundets forslag:

- For at ordningen skal bidra til å utløse det store effektiviseringspotensialet i boliger, må tilskuddet omfatte hele bredden av tiltak for forbedret bygningskropp og tekniske installasjoner. Dette kan sikres ved å benytte de foreslåtte tiltakene i en skattefradragordning fra Naturvernforbundet, Bellona, Zero, Byggenæringens Landsforening, Norske Boligbyggelag og Norsk Teknologi, som er omtalt i statsbudsjettet. Enova må sikre en tilsvarende bredde i tiltak. Støtten må gå til både energieffektivisering og energiomlegging, og listen av klimatiltak som støttes må kunne utvides etter hvert.
- Ordningen skal gjelde for husholdninger som eier egen privatbolig og boligselskap.
- For at tilskuddet skal utløse tiltak, må det være av en viss størrelse. Støtten bør være på 27 prosent av kostnadene for tiltaket med en maksimal støtte per husholdning per år på 100 000 kroner. Taket kan sekundært senkes noe.
- Enova må ha en økonomisk garanti for at alle som gjennomfører de definerte tiltakene, får støtte. Regjeringen må derfor stille til rådighet langt mer midler enn det Enova nå vil få. Med et tydelig mandat til Enova og en forsikring om økte bevilgninger vil regjeringen vise at de faktisk tar energieffektivisering og utfasing av fossil oppvarming på alvor og gjøre det mulig for folk flest å spare energi og delta i klimadugnaden.
- Formidling til forbruker av denne ordningen er essensielt. Dersom ingen kjenner til ordningen, er det ingen nytte. Enova må ha et spesielt fokus på målretta forbrukerkampanjer.
- Arbeidet med et skattefradrag og en notifisering til ESA for godkjenning av en slik ordning intensiveres, og ordningen må være klar til statsbudsjettet neste år.

Utfasing av fyring med fossil olje og forbud i 2020

Regjeringen har vedtatt forbud mot fyring med fossil olje i husholdninger i 2020 og i offentlige bygg i 2018. Dette vedtaket står fast. Det er fortsatt over hundre tusen oljefyrer og parafinkamener igjen, og disse utgjør en stor fare både for klima og miljøet lokalt. Innsatsen for å fjerne fyringen med fossil energi må trappes opp betydelig. En måte å gjøre det på er å øke støtten til å erstatte fossil fyring med miljøvennlige alternativer slik vi forventer at vil skje gjennom en styrking av Enova. I tillegg må avgiftene økes. Stortingets vedtak om en økning i både grunnavgiften og CO₂-avgiften på mineralolje i fjor, har gitt gode resultater. Salget av mineralolje og parafin er redusert med en tredel første halvår i 2014 sammenliknet med første halvår i 2013. Det viser at en høyere avgift har god effekt. Nå må regjeringen følge opp og øke avgiftene ytterligere.

Naturvernforbundets forslag:

- Grunnavgiften og CO₂-avgiften på mineralolje økes (se forslag under Finansdepartementet) i kombinasjon med økt støtte gjennom Enova.

Statens direkte økonomiske engasjement i petroleumsvirksomheten (SDØE) (kap. 2440, post 30)

Budsjettet øker med 8 mrd. kroner til 38 mrd. kroner, en vekst på 26 prosent. Veksten skyldes høye investeringer i nye utbyggingsprosjekter. Statsbudsjettet viser enorme kostnadsoverskridelser på en rekke prosjekter. Utgiftene til Goliat øker med over 15 mrd. kroner, nesten 50 prosent. Oversikten viser en budsjettsprikk på 10 prosent for alle prosjektene samlet.

I trontalen sa regjeringen: «Oljeaktiviteten vil ikke lenger være motoren for vår økonomiske vekst. Og vi må tilpasse oss det jordkloden tåler av karbonutslipp.» Det blir helt feil å pumpe enda flere milliarder inn i en gammel motor som snart må skrapes. I trontalen sa regjeringen også at de «vil følge opp og forsterke klimaforliket. Kunnskap og fornybar energi må utgjøre viktige grunnlag for vår økonomi i fremtiden.»

Regjeringen bekrefter ikke disse uttalelsene med de enorme summene til videre olje- og gassvirksomhet. Nå må regjeringen i stedet vise vilje til en omstilling av vår oljebaserte økonomi. Bevilgningene til SDØE må trappes ned og som et minimum ikke økes på 2015-budsjettet.

Naturvernforbundets forslag:

- Budsjettet til SDØE økes ikke og forblir på 30 mrd. kroner, noe som betyr 8 mrd. lavere bevilgninger enn regjeringens forslag.

Kommunal- og moderniseringsdepartementet

Kommunene har et stort potensial for å kutte klimagassutslipp og er viktige aktører for å bygge lavutslippssamfunnet. Det ligger ikke inne noen ekstra midler til klimatiltak i kommunene, og klima som oppgave kommer ikke tydelig fram i budsjettet til Kommunal- og moderniseringsdepartementet (KMD). Dette til tross for at departementet har overtatt den tidligere planavdelingen i Miljøverndepartementet. Virkemidlene KMD rår over i forbindelse med denne overtakelsen, gjør departementet svært viktig i arbeidet med å kutte utslipp fra f.eks. transportsektoren.

Bærekraftig byutvikling (kap 590, post 61)

Vi finner det svært uheldig at regjeringen foreslår at kun Bergen, Oslo, Stavanger og Trondheim skal få støtte til prosjekter med temaet bærekraftig byutvikling. Dette samsvarer dårlig med klimaforliket og regjeringserklæringen. Det er flere storbyer som i dag har unike spydspissprosjekter på bærekraftig byutvikling som nå faller bort. Framtidens byer har gjort mye viktig arbeid på avfall og stasjonær energibruk, og dette bør videreføres. Det er viktig at departementet får et mandat om å skape en møteplass for de største byene der utfordringer rundt bærekraftig byutvikling kan diskuteres.

Naturvernforbundets forslag:

- Posten bør omfatte flere byer og temaer og økes til 48,5 mill. kroner, noe som er 30 mill. mer enn regjeringens forslag.

Offentlig innkjøp og miljø

Regjeringen har varslet i klimaforliket og regjeringserklæringen at offentlige innkjøp skal være et viktig virkemiddel for å nå klimamålene. Vi kan ikke se at dette gjenspeiles i statsbudsjettet. Direktoratet for forvaltning og IKT (Difi) får ingen spesifikke midler for miljøhensyn i innkjøp, og det er heller ingen andre ordninger som sikrer at miljøvennlig teknologi og klimagassutslipp vil veie tungt i offentlige innkjøp. Mange kommuner og offentlige etater har ikke kunnskapen som skal til for å stille miljø og klimakrav, og nå vil mye av den opparbeidede kompetansen i Difi også forsvinne. Regjeringen skriver i budsjettet at innkjøpsordninger er viktig, men følger ikke opp med konkrete tiltak.

Naturvernforbundets forslag:

- Posten til offentlig innkjøp og miljø gjeninnføres, og det bevilges 10 mill. kroner.

Utenriksdepartementet

Sivilt samfunn, tilskudd til opplysningsarbeid (kap. 160, post 70 (tidligere kapittel 71))

Regjeringen foreslår å redusere bevilgningene til opplysningsarbeid fra 91 til 60 mill. kroner, og det blir kun mulig å få ettårige avtaler for organisasjoner med samarbeidsavtaler. Det er også stor usikkerhet blant organisasjonene om hvordan teksten i budsjettet skal tolkes, og hva dette i praksis innebærer for organisasjonene. Målet om at opplysningsarbeidet skal bidra til debatt om samstemthet i norsk utviklingspolitikk, vil bli undergravet dersom det faktisk er slik at opplysningsarbeidet må knyttes tettere til bistand på landnivå.

Naturvernforbundets forslag:

- Støtten til opplysningsarbeid opprettholdes på 91 mill. kroner, noe som er 31 mill. kroner mer enn regjeringens forslag.

Miljø og bærekraftig utvikling mv.: fornybar energi (kap. 166, post 74)

Naturvernforbundet registrerer at regjeringen foreslår å redusere bevilgningen med 200 mill. kroner på bakgrunn av Riksrevisjonens gjennomgang i 2013. I teksten refereres det til at utenriks- og forsvarskomiteen har startet en full gjennomgang av energisatsingen for å utforme en ny strategi for satsingen på ren energi.

Naturvernforbundet er positiv til dette, men ber utenriks- og forsvarskomiteen sikre at dette blir en bred prosess, der også sivilsamfunnsorganisasjoner og næringsliv deltar.

Naturvernforbundets forslag til merknad:

- «Ny strategi for satsing på ren energi må være en bred og inkluderende prosess, der også sivilsamfunnsorganisasjoner og næringsliv sikres reell deltakelse.»

Samstemthet for utvikling

Naturvernforbundet reagerer på innledende tekst i budsjettkapittelet om samstemt politikk: «Samstemt politikk for utvikling innebærer at politikk som primært er utformet for å ivareta et lands egne interesser, så langt det er mulig tilpasses slik at den unngår å begrense utviklingslands utviklingsmuligheter».

Tidligere har en vanlig formulering vært: «Målet er at norsk og internasjonal politikk også utenom utviklingssamarbeidet bidrar til å fremme utvikling i fattige land, så lenge det ikke i uforholdsmessig grad går på tvers av de interessene norsk politikk primært skal ivareta.»³

Vi leser en viktig nedgradering i dette: Fra å bidra til fremme utvikling skal diverse aktivitet måles ut fra om den *ikke bidrar til å hindre* utvikling.

Det er viktig å måle samstemthet i utviklingspolitikken, men Utenriksdepartementets rapport fra 2012 ga ikke noe egnet bilde over i hvilken grad næringsliv og andre prosjekter drar i samme retning og ivaretar norske mål for økonomisk og sosial utvikling, men framsto som en generell «skryteliste» over norske energiprojekter. Rapporten var svært utydelig på hva målene for det norske utviklingsarbeidet innen energisektoren er. Dermed blir det nærmest umulig å vurdere om næringslivspolitikken er samstemt med utviklingsinnsatsen, og om virkemidlene er de riktige. Resultater ble omtalt i svært vage former. Rapporten behandlet ikke Statens pensjonsfond utland (SPU). Med den store investeringsporteføljen SPU står for, er det viktig at det sikres at SPU ikke undergraver mål i utviklingspolitikken. Vi ser f.eks. at dette skjer med investeringer som undergraver klimamål og arbeidet med regnskogsbevaring.

Naturvernforbundet ber utenriks- og forsvarskomiteen bidra til at regjeringen i framtida engasjerer en uavhengig part til å utarbeide jevnlige meldinger om samstemthet i norsk utviklingspolitikk. Det må framkomme tydelig hva som er de utviklingspolitiske målene innenfor det aktuelle feltet, slik at det er mulig å vite hvilke resultater som skal vurderes, og sammenholde disse med etablerte mål. Det må utarbeides en egen årlig rapport om hvordan SPU's investeringer samsvarer med målene for norsk utviklingspolitikk.

Naturvernforbundets forslag til merknad:

- «Samstemt politikk for utvikling må innebære at ulike sider av norsk internasjonal aktivitet bidrar til å fremme utviklingspolitiske mål. En uavhengig part må utarbeide rapporter om samstemthet i norsk utviklingspolitikk. Det må utarbeides

3

http://www.regjeringen.no/nb/dep/ud/tema/utviklingssamarbeid/samstemt_politikk.html?id=707192

en egen årlig rapport om hvordan SPUs investeringer samsvarer med målene for norsk utviklingspolitikk.»

Norfund (kap. 161, post 95)

Det er i statsbudsjettet åpnet for at Norfund skal kunne investere i gasskraft. Naturvernforbundet mener det er helt feil bruk av midler som skal gå til fornybar energi. I statsbudsjettet står følgende: «I lys av Riksrevisjonens gjennomgang av ren energi satsingen foreslås budsjettet redusert med 200 mill. kroner for 2015 i påvente av en strategi som er resultatorientert og gir bedre resultatoppnåelse. De frigjorte midlene vil bli benyttet som del av økningen til deltagelse i det grønne klimafondet og økte avsetninger til Norfunds investeringer i fornybar energi.»

Gasskraft er ikke fornybar energi og Norfund bør ikke investere i det.

Naturvernforbundets forslag til merknad:

- «I påvente av en ny strategi om satsing på ren energi må Norfund fortsatt konsentrere sitt arbeid om fornybar energi og ikke investere i gasskraft og andre fossile energiteknologier.»

Med vennlig hilsen
Naturvernforbundet

Lars Haltbrekken
leder